

ÁŠŠEČILGEHUS | SAKSFRAMLEGG

čoahkkín | møte : Landsmøte 2022
beaivi ja báiki | tid og sted : 23.9 –25.9 - Áltá
áššenummar | saksnummer : 2022/9
áššemeannudeaddji | saksbehandler : riikkastivrra/landsstyret

mildosat | vedlegg : [NSRs tilflytningsplan](#)
: [NSRs arbeidsplassutvalg – Anbefalinger til NSRs landsstyre](#)

2022/9 EALAS SÁMI - IELLE SAEPMIE

NSRs 47. landsmøte vil påpeke at klima og miljø er den største globale utfordringen.

Konsekvensene av menneskeskapte klimaendringer merkes og vil i stadig sterkere grad merkes i nord, også i Sápmi, dersom verdens ledere ikke evner å finne løsninger for å nå klimamålene i Parisavtalen og det håp som verdenssamfunnet uttrykker gjennom FNs bærekraftsmål.

Primærnæringene i våre områder kjenner konsekvensene av den globale oppvarmingen og klimaendringene sterkest i det daglige, men konsekvensene vil gjøre seg gjeldende for oss alle. Kravet til handling på menneskehetens og klodens vegne representerer også utfordringer for samene og samiske områder, samt for urfolk verden over.

NSRs formålsparagraf sier at NSR skal fremme respekt for menneskets avhengighet av naturen. Denne respekten for vår og alt det levendes avhengighet av naturen er under stadig sterkere press. Det betyr at NSR må prioritere å fremme respekten for at alt vi er og alt vi gjør avhenger av at vi evner å beholde biologisk mangfold, bremse den globale oppvarmingen og at vi hindrer de faktorer som bidrar til at inngrep i areal som nyttes til samisk bruk og næringsvirksomhet kjøres igjennom med klima som trumfkort. NSR legger arbeidet fra NSRs arbeidsplassutvalg og NSRs tilflytningsplan til grunn i arbeid med lokalsamfunns-, stedsutviklings- og næringsutvikling i Sametinget.

MEARRÁDUS EVTTOHUS | FORSLAG TIL VEDTAK:

NSR har behandlet samisk næringsutvikling og vil påpeke følgende:

- NSR konstaterer at klimaendringene representerer den største trusselen for menneskeheten og at det i særlig grad rammer de arktiske områdene og dermed også oss som urfolk. Ressurser til klimatilpasning og ressurser til å sikre at urfolksrettigheter og menneskerettigheter respekteres er en hovedsak for oss alle i en tid med store utfordringer skapt av klimaendringer, pandemi og sikkerhetspolitiske utfordringer.
- Næringsutvikling i samiske områder må ha som tydelig mål å sikre og å utvikle samiske samfunn, både språklig, kulturelt og rettighetsmessig. Utvikling kan ikke bety avvikling for den samiske fremtiden.
- Sametingets virkeområde består av 30 kommuner og deler av kommuner. I tillegg må næringsvirkemidlene gjøres mer tilgjengelig for den sørsamiske delen av befolkningen. Omfattende og langvarig områdetilhørighet med egne definerte samiske områder som krysser både kommunale-, fylkes- og riksgrenser må styrkes og videreføres. Mange av disse ble i utgangspunktet etablert og bebodd i form av samiske lokalsamfunn lenge før riksgrensene ble trukket i Sápmi. Det gjør at en samisk tilnærming til regional utvikling begynner med anerkjennelse av de samiske beboernes omfattende og langvarige områdetilhørighet, utvikling av tradisjonell kunnskap og kulturarv, og hva tilstedeværelse over lang tid har å si for hvordan ulike samiske grupper oppfatter og søker å oppnå med regional utvikling. Sametingets virkeområde danner utgangspunkt for å kunne styrke det samiske innholdet i regional utvikling fremover.
 - Virkeområdet kan utvides når det er mulig å stille til rådighet mer midler til næringsutvikling innenfor Sametingets budsjett
 - Det arbeides for å sikre at det kan skje bærekraftig næringsutvikling som fremmer samisk kultur, styrking av samiske lokalsamfunn og styrket bosetting med utgangspunkt i Sametingets virkemidler
 - Å sikre at samiske etablerere og bedrifter benytter seg av de finansieringsordninger som finnes regionalt, nasjonalt og internasjonalt er et prioritert innsatsområde for arbeidet med samisk næringsutvikling. NSR mener det er behov for å kunne imøtekomme geografisk variasjon i Sametingets støtteordninger og sterkere knytning opp mot regionalpolitiske tiltak

- Arbeid med virkeområdet knyttes til de anbefalingene som OECD rapporten [«Linking the Indigenous Sami People with Regional Development in Sweden»](#) fremmer, blant annet et klart behov for å knytte det samiske perspektivet tydeligere inn i regionale utviklingsstrategier der kunnskapsinnhenting og innarbeiding av samiske perspektiver på bærekraftig utvikling tas inn i de regionale prosessene. Dette vil medføre at det skjer ny sysselsetting og næringsutvikling
- Det må etableres et substansielt fond for samisk næringsutvikling på minst 500 millioner. Fondet må forvaltes med utgangspunkt i urfolks verdier og bærekraftig næringsutvikling som respekterer urfolksrettigheter og menneskerettighetene. Dette fondet skal forvaltes med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og skal fremme næringsutvikling og innovasjoner som styrker samisk språk, kultur og samfunn. NSR ber om at Sametingene og sentrale myndigheter i statene samarbeider om opprettelsen av dette fondet som skal forvaltes grenseoverskridende.
- NSR peker på at urfolks matsystemer er av stor viktighet. Det prioriteres innsats for å etablere *Coalition for Indigenous peoples food systems* som del av FN og det arbeides for at en *Arctic indigenous food summit* finner sted i Sápmi innen fem år.
- Samene, gjennom Samisk Parlamentarisk Råd og Sametinget må prioritere deltakelse i World Indigenous Business Forum for å styrke arbeidet omkring bedrifters samfunnsansvar ovenfor urfolk og ansvar for å respektere urfolks rettigheter som del av menneskerettighetene.
- NSR mener at det må gjøres analyser av det eksisterende arbeidskraftsbehovet og kompetansetiltak for å bedre dekke arbeidskraftbehovet i de samiske lokalsamfunnene
- NSR vil særlig peke på at tiltak for å sikre kvalifisert arbeidskraft innenfor lærer-, barnehagelærer og helsefaglige felter må ha større prioritet.
- NSR peker på at private arbeidsplasser handler om å betjene et lokalt og regionalt marked for varer og tjenester, men også om eksport, der minst 20 % av (de private) arbeidsplassene i et område må baseres på eksport ut av regionen eller landet/Sápmi. Utvalget ser behov for å utvikle samiske strategier for begge tilpasninger, med

utgangspunkt i EUs metodikk for smart spesialisering, som handler om å bygge på eksisterende sterke sider.

- NSR vil fremheve behovet for et SADDA, senter for samisk design, duodji og arkitektur, etter modell av DOGA og NODA. Det er naturlig å tenke på om Duodjeinstituttet kan danne basis for å videreutvikle instituttet til et senter med bredere portefølje.
- NSR mener at Samisk høgskole må gis mulighet til å utvikle studietilbud og forskning knyttet til næringsutvikling, entreprenørskap og innovasjon, ut over dagens tilbud særlig knyttet til reindrift og duodji. Det bør vurderes å etablere et særskilt samisk næringsinstitutt ved høgskolen. Samisk høgskole må få en mest mulig sentral rolle i utviklingen av næringer og arbeidsmetoder som er basert på en sirkulær, bærekraftig økonomi og bedre utnyttelse av fornybare ressurser.
- NSR vil peke på at det er avgjørende å fremme samisk entreprenørskap og utvikling av småbedrifter blant urfolk i sterkere partnerskap og at dette må skje gjennom hele utdanningsløpet og fremmes særlig gjennom egne tiltak og systematisk arbeid over tid.
- NSR vil bygge arbeid med utvikling av samiske lokalsamfunn på mange forslag fra NSRs tilflytningsplan og anbefalinger fra NSRs arbeidsplassutvalg. Det bør utvikles egne systemer for samiske omstillingsregioner, med utgangspunkt i samiske lokalsamfunn, der en sentral del er systematisk revitaliseringsarbeid knyttet til språk og kultur, i tillegg til næringsutvikling. Stedsutvikling, lokalsamfunnsutvikling og trygge bo- og oppvekstvilkår, der egne fortrinn utnyttes og utvikles, er nøkkelen til å bevare og utvikle fremtidens samiske samfunn. NSR ber om at samiske ungdommers bostedsønsker kartlegges nærmere.